

נושא הגיליון

'מחיקת דברי תורה מהלוח'

פְתָבֵם עַל לֹחַ לְפָנָי

לוח הכיתה: בגיליון הנוכחי 288 נעסוק בעז"ה בנושא, האם ובאיזה אופן מותר למחוק דברי תורה מלוח הלימוד. [כהשלמה לנושא של מחיקת השם ממסך מחשב, כפי שהתבאר בארוכה בגיליונות 285-287].

השאלה מתחלקת לשנים: א. מחיקת דברי תורה מהלוח, שהרי מעשים בכל יום בתלמודי התורה שכותבים ומחקים על לוח הכיתה (בעזרת לורד מחיק, ובעבר עם גיר), פסוקים, משניות, גמרות, הלכות, מאמרי חז"ל ואמרות קודש, מדוע לא חל בזה קדושה להטעינו גזירה. ב. מחיקת אחד מהשמות הקדושים מהלוח, אם נכתב בטעות על הלוח, שהרי יש במחיקת שמות הקודש איסור דאורייתא.

א. מקור האיסור

דרבנן: כתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פרק ו הלכה ח) אסור לשרוף ולאבד כתבי הקודש וכן פירושיהם וביאוריהם, והמאבדם בידיים מכים אותו מכת מרדות. וביאר הכסף משנה (שם) המוחק דברי תורה עובר על איסור דרבנן, ומכין אותו מכת מרדות ככל עובר על דברי חכמים. וכן מפורש בספר החינוך (מצוה תלז) שכל כתבי הקודש ופירושיהן אסור מדברי סופרים לאבדם ולשרפם. וכן דעת התשב"ץ (חלק א סימן ב) שאיסור מחיקת דברי תורה הוא דרבנן, ורק מחיקת השמות הקדושים אסור מדאורייתא.

דאורייתא: מאידך דעת הרב מיימון (אביו של הרמב"ם

הוא בתשב"ץ חלק א סימן ב), המאבד כל פסוק מתנ"ך עובר בלאו, כי מי שיכתוב דברי הקל וימחקם, הוא עובר על דברי הקל

זכות התורה תעמוד לרפואת הגאון הגדול רבי משולם דוד בן אלטע הענדל סאלאווייציק שליט"א בתוך שאר חולי ישראל

דבר העורך

פוק חזי מאי עמא דבר

פחמע"ד: התשובה היסודית בנושא מחיקת דברי תורה מלוח הלימוד, הוא **מהתשב"ץ** (שו"ת תשב"ץ חלק א סימן ב), בדבריו הוא מתבטא: 'פוק חזי מאי עמא דבר ומנהגן של ישראל תורה היא'.

השאלה מתבקשת, מתי אומרים 'פוק חזי מאי עמא דבר', 'מנהג ישראל תורה', 'מנהג אבותינו בידינו', 'הנח להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן'. ומתי אומרים, שצריך למחות במה ש'עמא דבר', 'מנהג אותיות גהנם', 'יש מקום גם להרבה אנשים בגהנם', 'מנהג טעות ושטות', ועלינו לעקרו?

והנה מדובר בנושא ארוך עם הרבה כללים, שמופיע בהרבה מקומות בחז"ל ובפוסקים, וראה בספרים **מנהג ישראל תורה** (בכמה מקומות), ו**שבילי המנהג** (ב עמוד רצו), מקורות רבים ונפלאים בחשיבות מנהג ישראל ובגדיהם. ובכל זאת ננסה לסדר את יסוד הדברים, ואפשר לחלקו ל' דרוגות.

הלך אחר המנהג: מבוואר **בגמ'** (ברכות דף מה. עירובין דף יד: רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרונו. אמר ליה רבא בר רב נתן לאבי, ואמרי לה לרב יוסף הלכתא מאי, אמר ליה פוק חזי מאי עמא דבר, ומבוואר **בירושלמי** (פאה פרק ז הלכה ה. מעשר שני פרק ה הלכה ב, בימות פרק ז הלכה ג), כל הלכה שהיא רופפת בבית דין ואין אותה יודים מה טיבה, צא וראה היאך הציבור נוהג ונהוג. ואם כן, מנהג שיסודתו בהררי קודש, כגון שנחלקו תנאים אמוראים והפוסקים, והמחלוקת שקולה, כיון שיש לנו ספק איך לנהוג להלכה, עלינו לראות מאי עמא דבר, ועל זה נאמר 'מנהג ישראל תורה'.

מנהג אותיות גהנם: מנהג שאין לו יסוד בפוסקים, או שהוכרעה ההלכה ונדחית השיטה השניה לגמרי, אין בכח המנהג לעמוד כנגד, ולא שייך לומר 'מנהג אבותינו בידינו', ובה נאמר 'מנהג אותיות גיהנם', ויש מקום בגיהנם לכולם, כעין המבוואר **בגמ'** (חגיגה דף טו), ברא צדיקים ברא רשעים, ברא גן עדן ברא גיהנם. כל אחד ואחד יש לו שני חלקים, אחד בגן עדן ואחד בגיהנם.

מנהג גרוע: מנהג שבפשטות אינו כהלכה, אולם אפשר לצרף היתר דחוק ושיטה יחידה כבדי להצדיק את המנהג. בזה הכלל שרק גדולי הפוסקים שבכל דור דודו, בכחם להכריע האם ההיתר מספיק שייחשב 'מנהג' שאפשר לסמוך עליו, או לא.

אינספור דיונים, מופיעים בפוסקים ובספרי השו"ת בכל הדורות, השפלו למצוא סמן למנהגים שמהם היהיתר בהם דחוק, וההכרעה בכל מקום לפי ענינו, בכמה דרוגות: 1. ההיתר מרווח, והנהגים ימישכו במנהגם. 2. ההיתר דחוק, והמיקל בדיעבד יש לו על מי לסמוך. 3. ההיתר קלוש ביותר, וצריך לבטל המנהג, אולם אין מוחזין ביד המיקל כיון שיש מקום להמליץ טוב וללמד זכות על המיקלין. 4. אינו היתר כלל, ויש לבטל את המנהג שהוא מנהג שטות והבל, והוא בכלל 'מנהג אותיות גהנם'.

בברכת התורה

עקיבא יוסף לוי

יתברך לא תַעֲשֶׂוּן כִּן לְד' אֱלֹהֵיכֶם, וכן מבואר **במגן אברהם** (סימן קנד ס"ק ט), שאסור לשרוף ספרים, והוא בכלל לא תַעֲשֶׂוּן כִּן לְד' אֱלֹהֵיכֶם. והביא בשם **ספר המצוות להרמב"ם** (מצות לא תעשה סה) שהמאבד כתבי הקודש עובר בלאו.

ו**כתב המנחת יצחק** (חלק א סימן יז) צ"ע ליישב דברי הרמב"ם שלא יסתור עצמו, שבספר היד החזקה כתב שאסור רק מדרבנן, ואילו בספר המצוות כתב שהאיסור מדאורייתא. **תלוי אם יש אזכרות:** בכדי ליישב את הסתירה, **כותב הג"ר יצחק אלהן ספקטור זצ"ל** (עין יצחק חלק א סימן ה אות א), שהעיקר כמו שכתב הרמב"ם ביד החזקה, שכתבי הקודש ללא אזכרות, אין איסור מהתורה לשרפם רק מדרבנן, ומה שמבואר ברמב"ם במנין המצוות שאסור לאבד כתבי הקודש משום 'לא תַעֲשֶׂוּן כִּן', מדובר שכתוב שם אזכרות והרמב"ם קיצר בלשונו. והביא שכיוצא בזה הוכיח ה**נודע ביהודה** (מהדורא קמא חלק ח יו"ד סימן עה) שהאיסור למחוק את הנטפל להֵשֶׁם הוא רק מדרבנן.

ב. עומד להימחק

מבואר מהמקורות הנ"ל, שדעת רוב הפוסקים שאסור מדרבנן למחוק כתבי הקודש כשאין בהם שמות הקודש, ויש אומרים שמחיקתם אסורה מדאורייתא. וכעת השאלה, איך מותר לכתוב דברי תורה על לוח הכיתה בכדי ללמד את הילדים, ואחר כך למחוקם.

לדעת ה**תשב"ץ** (חלק א סימן ב) מותר לכתוב על הלוח כמה פסוקים לתינוקות שאין להם ספר, ובשבוע שלאחריו למחוקם ולכתוב פרשה אחרת, לפי הפרשה של השבוע, כיון שאיסור מחיקה הוא רק במוחק שלא לצורך, אבל לצורך כתיבת פרשה אחרת מותר, שהוא לצורך הלימוד, כיון שעבר זמן הפרשה, הרי זה כסותר על מנת לבנות בהיכל הצריך תיקון שמותר לסותרו ולבנותו. אך שמותיו של הקב"ה אסור למחוק ואסור לכתוב על מנת למחוק, כי איסור מחיקת הֵשֶׁם היא מדאורייתא. ופוק חזי מאי עמא דבר ומנהגן של ישראל תורה היא, ומנהג ישראל שזוהרים לא לכתוב על הלוח אזכרות, ולא חוששים למחיקת הפסוקים.

[והשואל שם הוסיף סברא להתיר, שלא מתכוונים למחוק את הפסוקים האלו בדרך השחתה ונקמה ובזיון, אלא שהם כאנוסים שאין להם ספרים אחרים לקרוא בהם ואונס רחמנא פטריה].

על פי דברי התשב"ץ הורה **הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל** (חוט שני נושאים שונים עמוד רסה), שמותר למחוק את הכתוב על הלוח לצורך כתיבת דברי תורה במקומו, אף שאינו ממוך לכתביה, אך אסור למחוק בכדי לכתוב במקומו דברי חולין. והוסיף (מובא בשמו בספר יקרא דאורייתא עמוד ג), שהאיסור למחוק לצורך כתיבת דברי חולין, הוא אפילו אם יודע שבסוף יצטרך ממילא למחוקו בשביל דברי תורה.

[לכאורה, לפי דבריו צריך שיהיה בכיתה שני לוחות, אחד רק לדברי תורה ואחד רק לדברי חולין. וכעין מה שאמר רבי שמעון בר יוחאי בירושלמי (ברכות פרק א דף ח.) שאילו היה

במעמד מתן תורה היה מבקש שרמים שאדם יקבל שני פיות, אחד לעסוק בתורה ואחד לשאר צרכיו, חזר ואמר אם בפה אחד קשה ליהזר מלשונו הירע קל וחומר אילו היו לאדם שני פיות].

מאידך דעת **הג"ח קנייבסקי שליט"א** (גנזי הקודש עמוד רטו שאלה עא), לגבי המקילים למחוק גם לצורך דברי חולין, 'פוק חזי מאי עמא דבר'. ונימק (דולה ומשקה הערה 862), שההיתר למחוק הוא משום שהכתב נחשב 'כתב שאינו מתקיים' (כנראה הכוונה, אף שמצד הכתב עצמו מתקיים, אבל מצד דעת האדם עומד למחיקה).

אין בהם קדושה: מבואר **בגמ'** (מגילה דף לב.) הלוחות והבימות אין בהן מדו קדושה. וכתב **הרמב"ם** (הלכות ספר תורה פרק י הלכה ד) לוחות שכותבים בהם לתינוק להתלמד בהם, אין בהם קדושה. וביאר בספר **עין יצחק** (חלק א סימן ה), את סברת הרמב"ם, כיון שהדרך בלוחות למחוק את המילים והאותיות ולכתוב במקומם דברים אחרים, לא חל עליהם מעולם קדושת כתבי הקודש, והרי זה כאילו עשה תנאי מפורש שלא יחול עליהם קדושת כתבי הקודש אף מדרבנן. עכ"ד. ולכאורה לפי דעה זו יהיה מותר למחוק דברי תורה גם בשביל לכתוב במקומם דברי חולין.

לדעת **הג"ר משה שטרנבוך שליט"א** (תשובות והנהגות כרך ב סימן תנג) ההיתר למחוק דברי תורה בלוח, הוא משום שבמחיקת דברי תורה האיסור הוא רק בדרך השחתה ובזיון, וכאן נחשב כמחיקה על מנת לתקן כי נכתב על מנת למחוק וגם עומד למחיקה, ושונה ממחיקת הֵשֶׁם שעצם המחיקה נאסר גם שלא בדרך השחתה, והותר רק כשמוחק בשביל תיקון הֵשֶׁם עצמו. ומסיים, שראוי לכתוב בכתב משיט"א שלנו ולא בכתב אשורית, שכתב זה נראה שיש להקל כשיש צורך מהטעמים הנ"ל.

הערה: שאלו מדוע לגבי מחיקה ממסך מחשב דנו הפוסקים (כפי שהתבאר בארוכה בגיליונות הקודמים) רק מצד מחיקת שמות הקודש ולא מצד מחיקת דברי תורה, וה**גר"ש אלישיב זצ"ל** (קדושת השבת חלק ב עמוד תיב), שאסר מחיקת שמות הקודש, לא אסר מחיקת דברי תורה. וגם כל הפרטונות, כגון גופן קטוע וכדומה, התייחסו רק לשמות הקודש ולא למחיקת דברי תורה.

ואולי יש לפרש, כיון שמחיקת דברי תורה הוא רק איסור דרבנן והרי התשב"ץ התיר בלוח לימוד מחיקת דברי תורה, ולכן גם במסך מחשב אין לאסור, אבל מחיקת שמות הקודש שהוא איסור דאורייתא על זה צידדו לאסור. וה**ג"ר ניסים קרליץ זצ"ל** (חוט שני), התיר מחיקת דברי תורה ממסך מחשב לצורך כתיבת דברי תורה.

ג. שמות הקודש

שם שכתב בטעות: אדם שרצה לכתוב יהודה ובטעות נכתב שֵׁם הוי"ה, נתבאר בגליון 286 שלרוב הפוסקים אין כאן קדושה כלל ומותר למחוק. אדם שכתב באי שימת לב אחד משמות הקודש על הלוח (כגון שכתב פסוק שלם ובתוכו היה אחד משמות הקודש), שיש איסור דאורייתא למחוקו, מטעם לא תַעֲשֶׂוּן כִּן לְד' אֱלֹהֵיכֶם, וכבר התבאר לעיל מדברי התשב"ץ, שההיתר במחיקת לוח הוא רק על דברי תורה ולא על שמות הקודש. לדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"ח קנייבסקי שליט"א** (הובא בספר וישמע משה פסקים מכמה חכמים עמוד ססט) יש לגנוז את הלוח.

ולדעת **הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל והגרמ"ש קליין שליט"א** (שם)

משה שערי הכתב פרק ה), שכבר נחלקו בזה הפוסקים, לדעת **הגר"ע"א** (הגהות לשו"ע או"ח סימן לב סעיף יז) יש איסור בזה, ומדברי **הפמ"ג** (או"ח סימן קנג משבצות זהב ס"ק טו) מוכח שיש להקל.

ולדעת **הגר"ב דדון שליט"א** (גם אני אודך חלק א סימן מו), אסור למחוק שם הוי"ה שנכתב על הלוח, אולם מותר להדביק טפט על שם הוי"ה שמופיע על הלוח, כיון שהשם נשאר שלם וכתוב מתחת הטפט, כמבואר **בפנים מאירות** (סימן מה) שהעברת סיד אינו בכלל איסור מחיקת השם. ואף **שהמעיל צדקה** (סימן כד) חולק שאסור לסוד בסיד, הרי רבים מהאחרונים הכריעו להלכה על פי דברי הפנים מאירות שרשאי להניח דף שלא ידבק לשם ויוכל להסירו, ולכן להלכה למעשה אפשר לסמוך על ההיתר להדביק טפט על שמות הקודש שמופיעים על הלוח.

קטן שכתב שם על הלוח: כתב **הגר"ש קלוגר זצ"ל** (שנות חיים סימן ה) קטן שכתב אחד משמות הקודש, אין לקטן מחשבה לקדשו ודינו כשם שנכתב שלא בקדושה, ולדעת **הש"ך** שם שנכתב שלא בקדושה מותר למוחקו.

הגר"ר יצחק נתן קופרשטוק זצ"ל מסר מאמר נפלא ביומא ההילולא של **גאב"ד שבעיבין בעל כוכב מיעקב זצ"ל** יום ג' כא שבט, מופיע בקובץ **כוכב מיעקב** (חלק ב עמוד 1) בענין איסור מחיקת השם. ובו מעורר כאשר מנקים את הלוח בעמוד התפילה בו מופיע שם הוי"ה, צריך להיזהר לא לשפשף עם צמר פלדה שעלול להוריד מהנחושת עצמו, רק יש לשפשף בצמר גפן ומשחה רכה.

והתעורר לכך, כאשר היה במערת קבר רחל אמנו, בארון הקודש התקינו דלת נחושת בו חקוק **הפסוק** (ירמיהו פרק לא פסוק טז) **וַיֵּשׁ תְּקוּנָה לְאַחֲרֵיתָּךְ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבְוֹתָם, וְהוֹרָה שָׂרָק גּוֹי יִבְרִיק אֶת הַדֶּלֶת, דַּפְסִיק רִישָׁא דְלֵא נִיחָא לִיָּה בַּאֲמִירָה** לעכו"ם מותר לכתחילה, ובצירוף שיטת **הש"ך** שיותר גם לישראל.

אפשר להניח את הלוח במקום שירד עליו גשם והכתב ימחק מעצמו, כמבואר **בגמ'** (שבת דף ככ:): לגבי אדם שנכתב לו שם על ידו, טובל טבילה של מצוה אף שימחק מאליו. פרטי ההיתר של מחיקה בגרמא, התבאר באריכות בגיליון עומק הפשט (גיליון 286), ולדעות שיותר רק לצורך מצוה, ההיתר הזה שייך רק אם רוצה לכתוב דברי תורה על הלוח.

לדעת **הגר"ר יעקב מאיר שטרן שליט"א** (שם) מותר להניח את הלוח בגשם, רק על ידי גוי או קטן. וכנראה כוונתו, לפי מה שכתב **החוות יאיר** (סימן טז), הביאו **המהרש"ם** (חלק ג סימן טט), שיש איסור אמירה לעכו"ם למחוק שמות הקודש, ככל איסור שישאר מצווה עליו, שנאסרה האמירה לגוי כמבואר **בגמ'** (בבא מציעא דף צ, ע) ולכן כאשר אומר לגוי להניח במקום שימחק על ידי גרמא הוא בכלל שבות דשבות.

לדעת **הגר"ר אליעזר רבינוביץ שליט"א** (שם הערה קיג) כאשר חותך את השם מן הלוח, אין קדושה לשאר הלוח, כמבואר **בגמ'** (ערכין דף ו:): **ונפסק בשו"ע** (יו"ד סימן רעו סעיף יג), כלי שהיה כתוב עליו שם, קוצץ מקום השם, וגונזו. וביאר **הלבוש** (סעיף יג) שאין כל הכלי קדוש, שאין זה מקומו של שם, דאסור לכתוב לכתחילה שם שלא בספר שיוכל לבא לידי בזיון.

כיסוי השם בנייר ודבק: כתב **בשו"ת פנים מאירות** (חלק א סימן מה) לגבי בית כנסת שהיה כתוב על הכותל כתב ישן בקשות ותפילות ובתוכם שמות הקודש שאינם נמחקים, ורוצים לצייר במקומם ציור אחר ליפוי בית הכנסת, מותר לדבק במקום השם נייר או מטלית בדבק ולצייר עליו, והוכיח כן כמה שמצינו **בגמ'** (סוטה דף לה:): שכתבו ישראל את התורה על האבנים וסדו אותם בסיד, והגויים שלחו נוסטריין שלהם וקלפו את הסיד, הרי שמותר לסוד את האבנים ואינו בכלל איסור מחיקת השם, כיון שהכתב נשאר קיים תחת הסיד וניתן לקלפו.

העצה הנ"ל להדביק מדבקה על שם קודש, שנויה במחלוקת, כפי שכתב **הגר"ר משה שאול קליין שליט"א** (שאילת

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **כתבי הקודש:** מחיקת שמות הקודש אסור מדאורייתא. מחיקת כתבי הקודש כשאינן בהם שמות הקודש לדעת רוב הפוסקים אסור מדרבנן, ויש אומרים שגם במחיקת כתבי הקודש אסור מדאורייתא.
- ב. **דברי תורה על הלוח:** התשב"ץ מצדיק את המנהג הקדום לכתוב ולמחוק דברי תורה מלוח הלימוד, כיון שמוחק לצורך כתיבת פרשה אחרת הרי הוא כהיכל הטעון תיקון, השואל מתיר כיון שאינו דרך השחתה ובזיון אלא שאין להם ספרים אחרים והרי הם כאנוסים. העין יצחק מתיר כיון שהדרך לכתוב ולמחוק הרי זה כאילו התנה בפירוש שלא יחול עליהם קדושת כתבי הקודש. נחלקו הפוסקים האם מותר למחוק לצורך כתיבת דברי חול, ותלוי בטעמים הנ"ל.
- ג. **שמות הקודש על הלוח:** כתב בטעות, כגון שכיון לכתוב יהודה וכתב שם הוי"ה על הלוח, לרוב הפוסקים לא חל עליו קדושה, ומותר למחוק. אם כתב באי שימת לב אחד משמות הקודש (כגון שכתב פסוק שלם ובתוכו היה אחד משמות הקודש) שצריך לגנוז את הלוח, ויש אומרים שמותר להניחו במקום שירד גשם וימחק מאיליו. ויש שהגבילו את ההיתר למחוק על ידי גרמא רק באמצעות גוי (שהאיסור לומר לגוי למחוק הוא שבות, וגרמא הוא שבות, והוי שבות דשבות במקום מצוה) או קטן.
- ד. **חתך השם מן הלוח אין קדושה בכל הלוח.** נחלקו האם מותר להדביק דף להסתיר את שמות הקודש. כתב קטן את שמות הקודש על הלוח מותר למחוק.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: מה מברכים על מאכל הסושי?

לאחרונה נפתח מסעדת 'סושי' ברחוב ירמיהו 68 ירושלים, בכשרות בדי"ץ העדה החרדית.

חשוב לברר מה מברכים על הסושי, שיש בו מספר רכיבים, לפי פירוט האחווים (משוער בערך): אורז 40%, אצות ים 15%, דג נאלא בישול 15%, אבוקדו 15%, ירקות (מלפפון גזר וכדומה) 15%.

השאלה מה העיקר, אורז שברכתו מזונו, אצה ודג שברכתם שהכל, אבוקדו שברכתו העץ, ירק שברכתו האדמה? והאם מברך רק על העיקר שפוסט את הכל מדויק 'עיקר וטפלי', או שאין כאן 'עיקר וטפלי' וצריך לברך 4 ברכות (מזונות, העץ, האדמה, שהכל)?

מקורות: ישורון (קובץ לג עמוד תקפב), ליבון הברכה (עמודים 262, 43), **שערי הברכה** (עמוד תרפב), **מציון תצא תורה** (עמוד עח, עמוד תקצג).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085-27 סלוחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בפקס מספר 1532-6507823
4. במייל 5047867@gmail.com

3 זוכים בתגרלת גיליון 287 בספר קדש לה' נדבת המחבר הג"ר משה אליעזר רייך שליט"א:
הרב נתום אליעזר שליט"א בית שמש, הבחור החשוב בן ציון לצוקין גיליון בית שמש, הבחור החשוב אלישע הזמנן גיליון ירושלים.

מדור זה הוקדש השבוע לעילוי נשמת הגה"צ ר' עקיבא יוסף בן הגה"צ ר' שלמה זלמן צוק"ל נלב"ע כ"ח תשרי ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

רובוט מדליק גרות חנוכה

שאלה: קיים רובוט שיכול להדליק גרות חנוכה, ויכול לעזור לקשישים ומוגבלים ששוהים עם עובד זר, ואין להם שליח ישראל להדלקת הגרות, והשאלה האם מקיימים את המצווה על ידי הוראת האדם לרובוט?

תשובה: מדובר ברעיון חדש, שלא נפוץ בישראל, וכאשר יהיה נוגע, עלינו לברר הלכה למעשה אצל גדולי פוסקי הדור שליט"א. ונציג את שורש הדין: כאשר ישראל מפעיל רובוט באמצעות 'פקודה להדליק גרות', דומה לשאלה של 'לשמה במצות מכוונה' האם מכוונה שפועלת מכוון נחשב מעשיו לקיום המצווה. הובא בהרחבה בגיליון עומק הפשט (מספר 155).

ולגבי פעולה על ידי אדם אחר, מובאר ברמב"ם (הלכות שבת פרק יא הלכה יד), ונפסק במגן אברהם (סימן שם ס"ק ז), קטן אוזח בקולמוס וגדול אוזח בידו וכותב בשבת חייב. גדול אוזח בקולמוס וקטן אוזח בידו וכותב פטור, וביאר המשנ"ב (ס"ק כב), טעם החיוב בקטן אוזח בקולמוס. שהגדול הוא העיקר במלאכה והקטן לאו כלום עבד. כך גם אפשר להחשיב את מעשה הרובוט למעשה של הישראל, ויכול לברך על הדלקה זו. מאידך יתכן לדמותו למבואר בשו"ע (סימן תרעה סעיף ג), שקטן אינו יכול להדליק עבור גדול, כך גם הרובוט לא יכול להדליק עבור הגדול.

עדכוני הלכה

כנס חיזוק והתעוררות

ביום שני פרשת ויצא ז' כסלו תשפ"א התקיים בס"ד על ידי מפעל 'הילכתא' כינוס חיזוק מיוחד בבית הכנסת פינסק קרלין ירושלים, בעניני 'צניעות הלבוש' ו'כיסוי הראש'.

נשמעו דברים מפי הרבנים, הגאון רבי ישראל גנס שליט"א מראשי ישיבת 'קול תורה' ומרבני שכונת מטרסדורף ובית וגן, הגאון רבי צבי וובר שליט"א חבר בדי"ץ 'שארית ישראל' ורב שכונת נווה יעקב, הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א חדב"ג מוריני רבי ניסים קרליץ צוק"ל מראשי כולל חזו"א ורב שכונת 'מת אהרן' בני ברק.

ניתן להאזין לשיעור בקו 'הילכתא' 02-5377085-27 סלוחה 1 וכן באוצר השיעורים' 02-3024201-27 סלוחה 5

נושא הגיליון הבא:

'ברכת מאכל הסושי'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"ג, לרפ"ש, וכדומה. ניתן לשלוח רעיונות ותיוקונים, הסופות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה. אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- ביורוי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי 02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל: 02-6507823 פקס: